

Posamezna številka 6 vinarjev.

„DAN“ izhaja vsak dan — tudi ob nedeljah in praznikih — ob 1. uri zjutraj; v ponedeljkih pa ob 3. uri zjutraj. — Naročnina znaša: v Ljubljani v upravnistvu mesečno K 1'20, z dostavljanjem na dom K 1'50; s pošto celoletno K 20'—, polletno K 10'—, četrletno K 5'—, mesečno K 1'70. — Za inozemstvo celoletno K 30'—, — Naročnina se pošilja upravnistvu.

Telefon številka 118.

DAN

NEODVISEN POLITIČEN DNEVNIK.

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo in upravnistvo: Učiteljska Tiskarna, Frančiškanska ulica št. 8.

Dopisi se pošiljajo uredništvu. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. Za oglaševanje plača: peti vrsta 15 v, osmrtnice, poslana in zahvale vrsta 30 v. Pri večkratnem oglaševanju po- pust. — Za odgovor je priložiti znamko.

Telefon številka 118.

Dr. MIHAJLO ROSTOHAR:

O nalogah slovenske politike.

(Konec.)

Četrta točka nemškega prodiranja na Štajerskem je Arveš, od koder silijo Nemci v jugovzhodni smeri proti Mariboru, koder so Slovenci pali že za 30—40%. Na levem bregu Drave je bilo l. 1890. še 37 čisto slovenskih občin, l. 1900. pa samo še 26. Tekom 10 let smo torej izgubili na tem ozemlju 11 slovenskih občin. Slovenci v skromni meri napredujejo le severno v smeri k spodnjemu Dravogradu. Na Koroškem vidimo nekaj podobnega. V prvi vrsti gre Nemcem za to, da odločijo Zilsko in Kanalsko dolino od rožne doline, zato so osredotočili germanizacijo južno zadrževala dela Beljaške okolice v smeri k Podkloštru, ki so vrata do Zilske in Kanalske doline. Operativna baza je Beljak, ki ima od severne strani že popolnoma zavarovana ledja in odkoder se nemški življenjski tlaci ob novi železnici k Karavankam in Rožku.

Celovec si je uvrstil v okoličje že popolnoma svojo pozicijo in je isto nalogo, katero Maribor že rešuje, že zdavnaj razrešil. Koroški Nemci so narodno mnogoboljši žilavi in agresivni kakor Štajerski in nas v marsičem spominjajo na Pruse. Edino naše južne meje nudijo vselej sliko, ki nam vzbuja nade v bodočnost. Ta fakta so resen opomin in kažipot naši narodni politiki za bodočnost. Njena prva naloga je ta, da smoteno pripravlja industrializacijo slovenskega gospodarskega življenja, kajti več ko 80% Slovencev se peča s poljedelstvom, 20% pa z industrijo in trgovino. Industrija in velika trgovina na Slovenskem je danes še po ogromni večini v nemških (ali italijanskih) rokah. Prehod industrializacije pa lahko traja petdeset let in bo za nas Slovence združeno gotovo z velikimi težavami. V tem oziru nas naši narodni interesi odkazujejo na prvotno-joče češko industrijo in trgovino, s katero moramo premagati nemško gospodarsko premoč nad slovenskim narodom, za katere pomočjo se končno tudi povzpemo do lastne industrije. Že zaradi tega je negovanje češko-slovenske vzajemnosti naravna zahteva trezne slovenske politike.

Druga glavna naloga slovenske politike bo ta, da se z vso energijo poprime narodno prosvetnega in kulturnega dela.

Tudi Nemci se izseljujejo oziroma naseljujejo seveda v mnogo manjši meri kakor Slovenci, toda njih izseljenci se med drugorodnimi živili ne pogube tako, kakor se slovenski, nasprotno nemške kolonije so narodno skoro nepremagljive. To pa deloma zaradi tega, ker je nemški življenjski narodno dobro probujen, in duševno prosvetljen, zato ima tudi več narodne žilavosti kakor slovenski živili, deloma pa zaradi tega, ker vzdržujejo stalen narodno-kulturni stik s svojim plemenskim deblom potom narodnih šol in raznih organizacij. Kako moč daje narodom njih kultura to dokazujejo ne samo kolonije sedanjih najkulturnejših narodov: Francozov, Angležev in Nemcev, katerih koloniziranje ni grozeča narodno nevarnost, temveč pomeni naraščanje njih narodne in politične moči, ampak tudi stare Grške in pozneje rimske kolonije so nam sijalen dokaz za to. Kdor ve iz zgodovine, kako živahni kulturni ne samo gospodarski stiki so vladali med grškimi mesti in njenimi — hčerkami kolonijami v mali Aziji, Siciliji in južni Italiji, ta bo rad priznal, kako odporno silo proti poazijatenju so

črpali ti kolonisti v narodni grški kulturi, katera jih je združevala narodno po svojem deliškim oraklu in panhelenikih v enoto.

Tu se moramo dotakniti bolečnega poglavlja o slovenski kulturi.

Naš kulturni napredek zlasti v zadnjih petdesetih letih je res velik. Toda zdaj je nastala nekaka kulturna stagnacija. Zakaj? Navdušenje za narodno-kulturne napredek splošno pojema med mladino. Nekdaj je mladina gorla za kulturne ideale, danes se razvema le še za politične stranke ali za to in ono osebo. Kje je mladina Trubarjevega, Prešernovega, Levstikovega in Jurčičevega duha?

Glavna psihološka poteza današnje mladine je pesimizem ali recimo indolencija in je posledica naših koruptivnih socialnih in političnih razmer. Ako ena stranka razglasi načelo, da ima slovenski uradnik pravo zavzemati vsako tudi najvplivnejše mesto na Slovenskem, ako se poteguje za veljavo našega jezika v šoli in uradu, ako zahteva za slovenski narod lastne visoke šole — druga stranka pa vsa ta stremjenja smeši, kričeč na vse grlo: Vse je humbug, kar zahtevajo ti narodni izdajalci, le to, kar hočemo mi je pravo, ker le mi smo pravi in resnični rodoljubi. Ta žalosten pojav se je že zelo udomačil v slovenski javnosti in posledica tega pojava je, da mora pri nas zgubiti tudi najresnejši delavec veselje za nadaljnje delovanje na kateremkoli polju. Pri tem pa trpi največ naša mladina. Le poglejte v naša akademična društva brez razlike strank! Skoraj dve tretjini dijaštva stoji sploh izven društva, ker mu je vsako organiziranje antipatično; v društvi samih pa deluje tudi le neznatno število dijakov. Stara izkušnja pa uči, da je dober društvenik tudi dober javen delavec in narobe. Društveno življenje v akadem. dobi je izborna šola za bodočnost, za socialno življenje. Dobrih društvenikov je pa vedno manj. Da ni naša mladina danes to, kar je bila pred desetimi leti, to se že precej splošno pripozna, le s to razliko, da se iščejo vzroki v raznih pojavih, ne pa tam, kjer so v resnici. Mladina se ne pokvarja na visokih šolah, temveč doma. Mladina, ki prihaja na visoke šole je že pokvarjena vsled ozračja naših javnih razmer, katerega vdihava in vsled katerega se duševno pohablja. V naši javnosti danes kar mrgoli hinavcev, verskih, socialnih in narodnih. Te tipe opazuje bistro naša mladina, postaja pesimistična in obupuje polagoma nad lepo usodo naroda. In to se vidi že danes pri srednješolcih, napake srednješolca se pa dajo v akademski dobi le težko popraviti, ker je njegova individualnost v tej dobi že preveč stabilizirana. Analizirajte svojo mladost in priznati morate, kako vpliva javnost na mladega človeka! Jasno je, da ne moremo od pesimistične mladine pričakovati kulturnih uspehov. Zato gledamo z največjo bojaznijo v bodočnost. Rešitev vidimo v devizi: mladina stran od dnevnih politik! Nadstrankarsko stališče je danes mladini tako potrebno kot voda ribi. Akademik prav lahko štiri leta vstraja izven stranke, da prost vseh strankarskih obveznosti proučava slovensko politično življenje. Naša politika pa ima dolžnost skrbeti za dobro narodno vzgojo mladine.

Zato zopet treba predvsem ozdravljenja javnih razmer. Le tako dobimo mladino, ki bo imela več smisla za kulturne ideale svojega naroda. In baš samostojno kulturno življenje je najednejša podlaga vsakega naroda. Doslej smo si bolj prisvojivali kulturne pridobitve drugih narodov in jih popularizirali.

počasi preko praga in je zaprl vrata za seboj. Ko je bil Ribodin sredi stopnic, ki so vodile navzdol, se ga je polotila nekaka omotica. Hitro se je moral z obema rokama oprijeti držaja, da bi se ne zgrudil na tla ter bi ne padel doli po stopnicah.

»Ta prstan«, je zdihnil, »ta prstan! Prej ne bom imel miru, dokler ne zvem, odkod ima ta prstan; kajti isti prstan je nosil tudi on, poljski žid, pred tridesetimi leti.«

4. poglavje.

Mož, k je povzročil tolik nemir v duši Ribodinovi, poljski žid Daniel Lewy iz Varšave, je stopil k oknu in je gledal v zasneženo noč, gladeč si po svoji navadi z roko svojo brado.

Mahoma se je obrnil, sezul škornje in se je splazil v nogavicah do vrat. Odprl jih je in je poslušal pozorno.

Spodaj je bilo že vse tiho. Orožnik je bil odšel, ko se je nežno poslovil od Lujze; zdelo se je, da sta krčmar in njegova hči že legla k počitku.

Žid je zaprl vrata in je šel nazaj. Pogledal je svečo, kakor da se hoče prepričati, ali bo zadoščala.

V naslednjem trenutku je zgrabil z obema rokama za brado in jo je potegnil z obraza. Potem je odstranil lase, ki so bili umetno izdelana lasulja in —

Ko bi bil v tem trenutku videl obraz moža, ki je stal v kaftanu, kak Anglež ali izobražen Francoz, ki se zanima za vse, kar se godi po svetu, in ki čita ilustrovane časopise, ta bi bil nedvomno takoj vzkliznil: »Sherlock Holmes, znameniti detektiv!«

Resnično to je bil on, veliki detektiv, ki se je pod krinko poljskega žida prikradel v krčmarjevo hišo.

V tem je tudi obstojalo v glavnem kulturno poslanje napredne ideje na Slovenskem. Danes čutimo vedno bolj živo potrebo po lastnem kulturnem vsvarjanju na vseh poljih in stopiti v vrste kulturotvornih narodov.

Ne samo kulturo živati, ampak tudi vsvarjati hočemo kulturo. Ali pa moremo to? Ali so dani pogoji za lastno kulturno življenje?

Prvi pogoj za to so naše duševne sile. Teh imamo, in pričakovati jih imamo le od naše mladine, tej se ima slovenski narod sploh zalivaliti za vse dosedanje kulturne pridobitve.

Drugi pogoj je narodno meščanstvo z razvitiimi kulturnimi interesi. Meščanstvo se po pravici imenuje socialen element kulture.

Kultura je vznikala in rastla vedno med meščanstvom pri vseh narodih. Meščanstvo je in ostane nosilec kulture med narodom. Zato je poleg delavstva meščanstvo treba smatrati za najvažnejši činitelj slovenske kulture.

Pri Slovencih pa je ravno ta socialen faktor narodne kulture še v povojih in se pa ne more razviti, kakor bi to bilo v našem narodnem interesu.

Slabost slovenskega meščanstva je tudi poglavitni vzrok naše kulturne stagnacije. Dokler se ne premakne razvoj slovenskega meščanstva iz svojega dosedanjega štadija, tako dolgo se tudi naš kulturni razvoj ne premakne iz svoje mrtve točke.

Narodna politika, ki stremi za pospešenjem kulturnega razvoja, pa zanemara pospeševanje razvoja meščanstva, je a priori zgrešena. Vsaka politika, ki je naperjena proti meščanstvu in k njegovemu uničenju, je protikulturna in proti narodna, ker naša kulturna slabost je obenem naša narodna slabost.

Meščanstvo naše ni le narodnostni problem kot exohen, kakor je na Štajerskem, Koroškem, kjer Nemstvo prodira in absorbira največ naših narodnih mas ravno potom nemškega meščanstva, ampak je v splošnem posebej še kulturni problem in zato v dvojnem smislu naroden problem.

Naše meščanstvo pa bo zadobilo pogojev za razvoj še le tedaj, če se bomo začeli Slovenci (po vzgledu drugih narodov, n. pr. Čehov in Nemcev) industrializirati, ker s tem bodo rastle naše manjšine v obmejnih mestih. Seveda bo morala naša oficijalna politika kazati več zanimanja za akad. izobražene sloje uradniške, kajti če si stvar dobro ogledamo, spoznamo da je uradniško slovensko vprašanje za nas Slovence v prvi vrsti naravno in kulturno vprašanje. Uradniški stan je več vreden kakor ga ceni naša oficijalna politika, ki ne vidi drugega kot interes kmetijskega prebivalstva, ki je gotovo važen naroden faktor v socialnem življenju, pa ni edin ali celo edini najvažnejši. Za kulturno življenje naroda, in brez tega si pravega narodnega življenja niti prav misliti ne moremo, kmetijski stan nima istega pomena kakor izobražen, meščanski stan. Daljši vzrok naše kulturne stagnacije je tudi ta, da vsled naših malomestnih razmer so primorane naše kulturne sile iskati si kruha izven domovine tako kakor naše delavske mase kot industrialne sile. Vsled raztresenosti jih tudi ni mogoče organizirati, zato tudi ni skupnega kulturnega efekta kakor je to pri drugih narodih pri Čehih, Nemcih itd.

In končno nam manjka kulturnega ognjišča: visokih šol, v katerih se danes zbirajo duševne sile vseh narodov, naše se morajo pa zbirati pri tujih. Visoke šole so Slovincem da-

nes najbolj živa potreba. Za dosego teh moramo zastaviti vse svoje politične sile, sicer ostanemo vedno tam, kjer smo sedaj, in že to pomeni relativno nazadovanje.

Industrializacija in organizacija naših duševnih sil, to sta torej dva poglavitna pogoja našega kulturnega napredka. In ravno v obeh ozi-rih je naša oficijalna politika tako in toliko grešila, da imamo 50 let dosti dela, da popravimo dosedanje napake.

Našim politikom kličemo: obrnite, dokler je čas, kajti po tej poti pridemo do ljudskega šteti-ja, ki bo v rubriki za slovenski narod zaznamovalo ničlo.

SPLOŠNI PREGLED.

Italijansko-turški konflikt. Kakor smo že poročali govorilo se je zadnje dni veliko o predstoječih mirovnihih pogajanjih med Turčijo in Italijo. Te vesti pa so se takoj demantirale iz Rima in Carigrada, kakor tudi iz onih diplomatskih krogov, ki so hoteli, sicer brezuspešno najti pot, da bi omogočili pogajanja. Glasilo mladoturške stranke »Tanin« pa sedaj še enkrat in to oficijelno demantira te vesti in povdarja, da zavzema turška vlada v italijansko-turškem konfliktu danes dosledno ono stališče, ki ga je zavzemala začetkom istega. To stališče je pa popolnoma enostavno in se glasi: otomanska vlada se na noben način ne odreka gospodarstvu in suverenosti nad Tripolijem in Bengazijem. Mirovna pogajanja na podlagi drugih predlogov so danes ravnotako nemogoča, kakor so bila prvi dan konflikta. Turčija bo vodila boj toliko časa, dokler ne izmuči Italije do skrajnosti in je ne prisili preklicati aneksijskega dekreta. Evropska diplomacija se pa jako moti ako misli, da se bo Turčija odrekla Tripolitani-ji, zato, da prepreči mogoče konflikte na Balkanu. Tripolitanska vojna do danes ni oslabilila Turčije in je tudi ne bo. Italija upa, da bi dosegla s splošno zmehčano kakih uspehov, a se jako moti, ker Turčija je pripravljena na vse! — Jako odločno so te besede in podajajo jasno sliko, da še nikakor ni upati na kaka mirovna pogajanja. Italijanska vlada pa gotovo ne odneha niti za las, najmanj pa, da bi preklicala svoj aneksijski dekret. Ravno radi trmoglavosti obeh vlad, je pa situacija z ozirom na nadaljne zapletitjaje jako kritična.

Socialno delo v parlamentu. Ko so se lansko leto vršile volitve v državni zbor, se je splošno povdarjalo, da mora dobiti drugi ljudski parlament socialen značaj, da bo skrb novih ljudskih zastopnikov rešiti mnoga socialna vprašanja. Delo novega parlamenta se je začelo z veliko draginsko debato ki je bila končno rešena šele v jesenskem zasedanju. A že čaka parlament novo socialno delo, namreč zakon o socialnem zavarovanju. Odsek za socialno zavarovanje deluje že delj časa in razpravlja v generalni debati o vladni predlogi. Glede zavarovanja samega pa so se pojavile že v odseku težkoče in sicer v vprašanju zavarovanja samostojnih in nesamostojnih. Meščanske stranke se zavzemajo z vso odločnostjo za obligatorno zavarovanje vseh samostojnih. Gališki poslanci, zlasti pa pristaši ljudske stranke, pa povdarjajo neizvedljivost teh zahtev zlasti za male kmete v Galiciji. Ti poslanci zahtevajo, da naj se sprejme v zakon posebna novela, ki naj določuje izjemno stališče za kmetstvo prebivalstvo v Galiciji. Za torej je sklicana prva obsega odseka in splošno se povdarja, da naj odsek zboruje do sestanka parlamenta in reši vladno predlogo.

Svečo je postavil na mizo potem, ko je zastrl okno, da bi ne bilo videti s ceste, da je soba še razsvetljena.

Razun tega so bile spuščene še žaluzije, tako na v resnici niti žarek svetlobe ni mogel prodrati v noč.

Vedno lazeč v nogavicah, da bi mu korak ne delal niti najmanjšega hrupa, je obrnil Sherlock Holmes svojo pozornost najprej na posteljo. Vzel je iz nje tudi slamnico in jo je skrbno pregledal. Toda nikjer ni mogel najti nikake zarezane ali razpoke. Njegova nada, da najde iskani zavitek morda v slamnici, se mu ni izpolnila.

Posvetil je v vse špranje postelje, toda nikjer ni ničesar opazil.

Sedaj se mu je zdela sumljiva zofa, ki je bila že zelo stara, in prav lahko bi vtaknil človek med njene blazine kak predmet.

Sherlock Holmes je segel z obema rokama med blazine; pretipal je vso žimo, ki je bila z njo zofa napolnjena, toda našel ni ničesar, kar bi bilo važno zanj.

Enako se mu je godilo tudi pri mizi in pri stolihi. In ko je naposled natančno preiskal še tla, se je moral takisto uveriti, da ni nikjer nikakega tajnega skrivališča.

Razun tega je stala v sobi še starinska peč. Ker ni bila zakurjena, jo je mogel Holmes z obema rokama od znotraj preiskati.

»Ničesar — prav ničesar,« je mrmral nestrpnost, »kaj sem se res zmotil? Ali sem si res zaman nadel masko in sem napravil to dolgo pot, da prebijem eno noč v tej sobi in jo preiščem?«

»Ne, in tisočkrat ne; ne motim se, prav gotovo se ne motim.«

(Dalje.)

LISTEK.

Relikvija Napoleona III.

»Ker skoraj nikdar ne stopim vanjo«, je odvrnil Ribodin. »Jaz sam ne grem nikdar v to sobo, pa tudi svoji hčeri sem zabranil to.«

»Ali imate za to posebne razloge?«

»Da«, je odgovoril krčmar, »prazna vera.«

»Kaj, vi da ste praznoverni?« se je nasmejal poljski žid. »A ljudje, ki so praznoverni imajo ali preveč vere, ali pa premalo. H katerim spadate vi?«

Ribodin ni ničesar odgovoril. Postavil je svečnik s svečo na mizo, se ozrl po sobi in je dejal:

»Tu ne hoste ničesar pogrešali. Jutri zjutraj vas torej pokličem ob petih.«

V vsem Ribodinovem govorjenju je bilo nekaj vihravega, negotovega, in vedno iznova je obračal svoj pogled na prstan z rubinastim srcem, ki ga je žid sedaj zopet nosil na svojem prstu. Zdelo se je, kakor da ta dragocenost krčmarja posebno zanima, ali da ga vznemirja.

»Lahko noč, dragi prijatelj!«, je rekel Daniel Lewy, »truden sem, zato ležem takoj spat. Dovolite mi samo še eno vprašanje, kako pa je z zapahom pri vratih?«

»Zalibog je pokvarjen«, je odvrnil krčmar, »ali v moji hiši morete zato vseeno mirno spati.«

»Vem«, je odgovoril žid, »vendar bi bil vseeno rad vrata zapahnil od znotraj, ali če ne more biti, pa nič zato. Lahko noč, dragi prijatelj, lahko noč!«

Še enkrat se je ozrl Ribodin na židovo roko, ki je na njej blestel prstan, potem pa stopil

ki sama ob sebi razveljavlja in uničuje nasprotno trditve. Delo je umetniško zasnovano in izvedeno, avtor je brezdomno upoštevajo vreden dramatiški talent. Razpravljajo, ako je delo spadalo na program slavnostne predstave je ravnotako neokusno in neopravičeno kakor spodiktanje nad napako razumeljo tendenco in zgražanje nad miljeom. Rodionovo delo je delo mladega modernega pisatelja, in njega uprizoritev je jasna slika in kontrast med sedanostjo in minulimi dnevi slovenske umetnosti. Delo je spadalo v okvir slavnostne predstave že zaradi tega samega — uprizoritev sama je bila najboljša, režija in sodelujoči so izvrstno očrtali milje in situacijo. Zlasti se je odlikovala gospa Danilova, ki je znala podati svoji igri in svojem izražanju vedno pravi ton in pravi izraz. Tudi druge sodelujoče dame (g. Juvanov, Bukšekova, gđ. Danilova in Pretnarjeva) so se popolnoma uživale v milje, ter podale dobro uspešno sliko iz življenja. G. Skrbinek si je ustvaril vlogo čisto po svoje imel je par lepih momentov, zlasti smrtno sceno, vendar se je poznalo povsod ono nesoglasje s samim seboj, ki diha iz vsake njegove vloge. Po mojem mnenju ta vloga nikakor ne spada v njegovo stroko, a zato ni mogel podati tudi vsega kar vsebuje vloga sama in zahteva delo od igralca.

Quidam. Sophokles: Antigona. Včeraj se je uprizorila na slovenskem odru klasična grška tragedija Antigona, seveda pred skoro praznim gledališčem. Poslovenil jo je v lepih verzih in antiknem stilu pesnik Golar, zlasti so se mu posrečili zbori, ki so prevedeni naravnost mojstrsko. Delo pač zasluži, da dobi založnika. Aischylos je imel v svojih dramah že dva igralca, a Sophokles je vpeljal še tretjega ter je porinil kore še bolj v ozadje kot sočuteče poslušalce in gledalce ter kot komentatorje in kritike dejanja. Sophoklejeva fantazija ni toli razkošna in mogočna kakor Aischylova, toda njegovo notranje življenje je bilo bogatejše, njegova psihologija finejša, značaj v njegovih dramah bolj individualizirani. Spisal je 123 dram, a ohranilo se jih je tudi le 7. Usoda in prokletstvo preganja njegove junake, kakor Aischylove. Tudi Sophokles je obdelal usodo Edipa in njegovih potomcev v 3 dramah, in tretja tragedija tega cikla je »Antigona«. Eteokles in Polyneikes, sinova nesrečnega kralja Edipa, ki je bil ubil nevede lastnega očeta ter se oženil nevede s svojo lastno materjo, sta hotela postati kralja Tebanske. Ubila sta v vojni drug drugega. Tako je postal Tebanski kralj Kreon kot najbližji sorodnik Edipov. Kreon je dal Eteokla slovesno pokopati, truplo Polyneikovo pa je ukazal golo vreči tjem in zverinam na polje. Kdor bi ga pokopal, bi zapadel smrti. Sestra Antigona pa pokopje brata Eteokla proti prepovedi; zgrabi jo, in Kreon jo da živo pokopati. Toda Kreonov sin Haimon je ljubil Antigono, zato se Haimon sam usmrti ob truplu Antigone, in kraljica Euridika zblazni ter se zabode. Uprizoritev na slovenskem odru je bila dokaj srečna, dasi naš oder ne razpolaga z dovoljnim številom ensembel, ki bi se mu moglo poveriti ulogo zbora, ki je bila razdeljena med posamezne pevce, vendar je napravilo delo jako učinkovit utis. Brezdvomno pa ulogi Kreonta g. Skrbinek ni dospel, mož sam s seboj ni na jasnem, mlad je videl je veliko in mnogo dobrega, zapomnil si to in ono, a s svojo lastno močjo in individualnostjo hoče družiti te svoje utise, kar pa ne dovede nikdar do enotne figure temveč do razkosane nerazumljive kopije. Vrh tega pa se morajo take vloge tudi memoirirati, kar pa gosp. Skrbinek ni upošteval ter se včasih jako nerodno lovil. Kot vedež Teiresias je bil dober v karakterizaciji in maski g. Danilo; najenotnejšo osebo pa je postavil na oder g. Šimaček v vlogi Haimona, tudi g. Nučič in Bukšek sta pomogla s svojimi ulogami do lepega uspeha. Gđ. Wintrova se je oživela v tragični ulogi Antigone in podala lep tip trpeče žene.

Pred Antigono so ponavljali duhovito Cavallottijevo komedijo Jefejeva hči v kateri sta nastopila ga. Iličičeva in Strilova ter gg. Nučič in Šimaček v jako lepim uspehom. Jutri se obe igri ponovita in pričakujemo, da gledališče ne bo tako sramotno slabo obiskano.

Knjige »Matice Slovenske« za 1911 so se začele z današnjim dnem dostavljati ljubljanskim članom. »Letopis« se je v tisku zakasnil in ga dobe društveniki pozneje.

Iz ruskih ječ.

Znana ruska revolucionarka Vera Figner je izdala v Berlinu knjigo »Ruske ječe«, v kateri opisuje življenje in trpljenje ruskih jetnikov, zlasti političnih po ruskih ječah, kar pripoveduje pisateljica, ki je bila dolgo vrsto let prognana v Sibirijo in prenašala sama vso grozo je nekaj, človek bi rekel nerazumljivega! Njeno pripovedovanje je mirno, skoro epično, iz vsakega odstavka knjige veje ravnodušje brezupnega obupa, zato so pa dejstva toliko pretresljivejša. Vsi uslužbenci kaznilnic od zadnjega paznika do delavcev se medsebojno nadkajajo, kdo si bo izmislil večjih grozovitosti in muk. V knjigi priobčuje pisateljica tudi pisma raznih političnih jetnikov in iz teh pism povzamemo nekaj značilnejših a tudi najgrozovitejših dogodkov.

Umiranje po ječah.

Nek političen kaznjenec iz Vladimirja poroča: Vsak paznik ima nad jetniki neomejeno oblast, muči in trpinči jih, ker ve, da bo na ta način najhitreje avanziral. Pretepanje jim je prišlo že tako v navado, da je neki paznik rekel: ako nisem imel prilike, da bi v jetnišnici nabil kakega jetnika, nabijem doma svojo ženo, ker tepsti moram! Po predpisih ne sme nobeden jetnik ostati delj nego sedem dni v temnici, pri nas pa ostanejo po 30 do 35 dni, v temnici je prepovedano po dnevu ležati, po noči pa hoditi po celici. Kdor pa je bil enkrat 35 dni v celici, ta ne pride več zdrav z nje, še predno prestopi svojo kazen pomro, ali se pa sami ubi-

jejo. Revolucionar Brucker se je v temnici obesil, Bliniškin se je zaletoval z glavo v zid, Fuchs je umrl dvajseti dan na pljučnici, Novogilov je pa obolal na jetiki in umrl trideseti dan. Skoro vsi jetniki, ki jih je skoro 1000 v jetnišnici, so bolni na jetiki, izmed 85 slučajev v enem mesecu je bilo 70 smrtnih. Komisar, ki je prišel iz Petrograda, je odredil samo to, da se mora hrana 200 jetnikom zboljšati, ali jetika, ki se je izpremenila v pravo epidemijo, divja še danes naprej, ker ni dovolj zdravnikov, še manj pa zdravil.

Maščevanje mučenih.

V kaznilnici mesta Orel so imeli za jetnike, ki so jih pripeljali v transportih, pripravljen vedno lep sprejem. Vse novodošle kaznjence so do nazega slekli, odpeljali v kopalnico, polivali z mrzlo vodo in bili z biči. Ta sprejem naj bi poučil novodošle, da gospodje v kaznilnici ne razumejo nobene šale, da se vedo potem tekom svojega nadaljnjega bivanja ravnati po tem.

Nekateri pazniki so pravi specialisti v oglaševanju, kaznjence udari s tako spretnostjo po ušesu, da mu počni slušni bobniči, zato so skoro vsi politični kaznjenci, ki pridejo iz orelske kaznilnice, gluhi.

Podravnatelj Anenkov je neizprosno sovražnik političnih zločincev, samo ako sliši besedo študent, je ves iz sebe, in naroča paznikom posebno »prijaznost« napram takim jetnikom. Delo v kaznilnici je za vse prisilno, tu so mizarji ključavničarji, krojači; posebno hudo pa je cu-fanje volne, po sto kaznjencev je zaprtih v ozki in skoro brezračni šupi. Prah leži na debelo v oblakih nad delavci, da ne morejo niti dihati, najbolj zdrav človek oboli v tem prostoru, a ravnatelj odločuje za to delo navadno najslabotnejše in bolehnne kaznjence. Pa pazniki ne puste jetnikov niti pri delu, biči opletajo naokoli po glavah in hrbtih. Posebno se je odlikoval nek vedno pijan paznik Vetrov, ki je imel posebno veselje, ko je metal jetnikom v obraz svoje steklenice za žganje. No pa nazadnje ga je zadela kazen; ko je lansko leto na dvorišču sekal nek kaznjenec drva, ga je Vetrov psoval in ga udaril s pestjo po obrazu. Kaznjenec pa je zavilhtel svojo sekiro in razkral Vetrovu glavo. Ko so drugi kaznjenci videli kri, planili so po koncu in v trenutku sta ležala tudi dva druga paznika mrtva na tleh. Vsled hrupa je prihitela vojaška straža, ki je začela streljati na kaznjence, trije so bili ustreljeni, 7 smrtno, 11 več ali manj ranjenih. Drugi dan po so bili vsi kaznjenci prepeljani uklenjeni in nagi v kopalnico in do nezavednosti bičani.

Iz moskovske Butirke.

V osrednji kaznilnici v Moskvi, glasoviti Butirki je zaprtih kakih tisoč političnih kaznjencev. O življenju v tej kaznilnici pripoveduje mlad študent, ki je bil s svojimi šestnajstimi leti obsojen v osemletno ječo sledeče: Kaznjenci nosijo vsi verige in sicer oni, ki so obsojeni na dosmrtno ječo osem let, oni pa, ki so v ječi gotovo dobo let, pa eno tretjino svoje kazni; to je sicer po predpisih, a ravnatelj navadno pozabi na ta določila in jetniki nosijo ves ta čas okove, pa včasih kot doplačilo obesijo jetnikom tudi na roke težke verige. Ves dan se sliši po jetnišnici rožljanje verig, ki so težke po tri kilograme. Ko je inšpiciral kaznilnico generalni nadzornik Hrubev, je konstatiral, da so verige prelahke in morali so jih povečati, priporočil pa je tudi, da naj se kolikor mogoče veliko uporabljajo ročne verige. Verige na nogah so jako kratke, tako da se hodi jako težko, veliko jetnikov se je že pobilo, ko jih pazniki napode z biči po strmih stopnicah iz raznih nadstropij na dvorišče. To je jako priljubljena zabava paznikom, ko padajo uklenjeni jetniki po stopnicah, ter si lomijo tlinke, noge in vratove. Kot vzrok smrti — ako se sploh navaja, pa pravijo, da je šel jetnik nerodno po stopnicah in padel.

Nezaslišana grozodejstva.

Julija meseca je prošil mlad, komaj devetnajstleten jetnik, da naj odvzame njegovemu tovarišu, ki je bil bolan v času bolezni verige; uprava je to storila, a pazniki so prosilca tako pretepli, da je drugi dan umrl. Po zimi so pripeljali iz Varšave nekega kaznjence, ki je imel dovoljenje, da mu radi bolne noge ni treba nositi verig. Ali zdravnik v Butirki je konstatiral, da je noga zdrava, da kaznjenec lahko nosi verige; par dni potem pa je začela noga otekati in kaznjenec je umrl na zastrupljenju krvi.

Nek kaznjenec je bil operiran na črevih. Par dni po operaciji pa je bil klican k sodišču kot priča v neki obravnavi proti revolucionarjem. Naložili so ga na odprt voz; vsled tresenja in premetavanja po slabih ulicah, so se potrgali šivi, nesrečnejši je izstopil drob in umrl je, predno so dospeli do sodišča.

Hrana v jetnišnici.

Kaznjenci dobivajo za hrano porcijo slabo pečene črne kruha, zeljnato ali krompirjevo juho, včasih malo kaše, na velike praznike pa kos žilavega volovskega mesa, zvečer pa krop, v katerega je vržena pest gresa. Hrana je skrajno nesnažna, — tudi dobe jetniki ostanki cigar in cigaret, žveplenk, zamazane cunje, ščurke, miši in enake začimbe. V temnici pa dobivajo kaznjenci le kos kruha in vrč vode.

Tako žive po ruskih ječah jetniki, politični kaznjenci, ki se bore za srečo in svobodo svojega naroda in svojega ljudstva. Trumoma umirajo najboljše sinovi domovine, a tudi vsa ta grozodejstva ne bodo zaustavila koraka na poti do svobode in priložnosti. Ruski narod se bo znal otresti svojih krvnikov in takrat napočijo boljši časi ruskiemu narodu!

Dne 13. januarja zvečer vsi na „Sokolski raj“ Sokola I. v Mestni dom!

Najnovejše vesti, telefonska poročila.

LJUBLJANSKI ŽUPAN IN KRANJSKI DEŽELNI GLAVAR.

Dunaj, 9. jan. Vest, da je cesar podpisal odloka o potrditvi dr. Tavčarja ljubljanskim županom in imenovanju dr. Sušteršiča kranjskim deželnim glavarjem niso resnične. Dotična sklepa, ki sta bila sklenjena v zadnjem ministrskem svetu, sta sicer že v kabinetni pisarni, a cesar jih še ni podpisal in zato tudi uradni list ni še prinesel niti potrditve niti imenovanja. Vendar se pa zgodi to v najkrajšem času.

VOJAŠKI PRORAČUN V DELEGACIJI.

Dunaj, 9. jan. Proračun vojnega ministrstva, ki ga predloži vlada avstrijski delegaciji, je mnogo večji od lanskega. Za vojaštvo se zahteva 151 milijonov kron, a v tem številu še niso vračunjene zahteve za vojno mornarico.

RAZPUST GALIŠKEGA DEŽELNEGA ZBORA.

Lvov, 9. jan. Spor med Poljaki in Rusini v gališkem deželnem zboru se je tako poostiril, da ni mogoče več misliti na redno delo. Zato bo deželni zbor gališki tekom nekaj dni razpuščen.

JEZIKOVNI KONFLIKT PRI NABORU.

Split, 9. jan. Pri vojaškem naboru je prišlo do ostrega konflikta radi jezikovnega vprašanja med zastopnikom vlade komisarjem dr. Silvo in zastopnikom občine dr. Trumbičem. Vlada zastopnik je posloval v italijanskem jeziku, proti čemur je protestiral dr. Trumbič in se skliceval na določbe novega zakona o notranjem uradnem jeziku. Trumbič se je brzojavno pritožil v Zadru pri namestništvu, ki je odredilo o celi zadevi preiskavo.

DELITEV PERZIJE.

Pariz, 9. jan. V tukajšnjih diplomatskih krogih se zatrjuje, da je delitev Perzije vprašanje bližnjih dni. Država se razdeli po dogovoru med Rusijo in Anglijo in sicer po načrtu interesnih sfer, ki obstoje že delj časa. Rusija dobi severni, Anglija pa južni del.

OTVORITEV FRANCOSKE ZBORNICE.

Pariz, 9. jan. Danes se je otvorilo zasedanje francoske zbornice, predsednikom je bil izvoljen z 257 od 309 glasov Brisson.

PREPELJAVA OKOSTJA KARAGJORGJEVIČEV.

Belgrad, 9. jan. Danes so dospeli semkaj smrtni ostanki srbskega kneza Aleksandra Karagjorgjeviča in njegove soproge Perside. Dne 1. jan. (po pravoslavnem koledarju) jih prepeljejo v Topolo, ter pokopljejo ob navzočnosti kralja, dvora in državnih dostojanstvenikov v novozgrajeni grobnici.

RAZNO

Kaj žete ženske za novo leto fantom in možem? Neznana in anonimna dopisnica je odgovorila na to vprašanje takole: Z ozirom na predčerašnje notico »Kaj naj želimo ženam in dekletom za novo leto«, odgovarjam kar na kratko, da kdor toliko zahteva od ženske, mora biti popolnoma čist brez vsake napake, res pravi svetnik na zemlji Res blagor ženskam; zato jih toliko od same dobrote umrje. Pa saj jim ženske ne zamerijo, ker one še niso pozabile, da na lastnem hrbtu se grba ne vidi. Seveda, vsakdo si želi imeti ženo, najlepšo, inteligentno in vedno mlado, sploh tudi z vsemi najboljšimi lastnostmi, in p. leg tega pa kaj še? Žalje zlatnikov. Kajne, to bi bilo za krokarje celih noči, to bi se živelo. Kjer ni denarja, je žena glavni vzrok vse nesloge. O ljubezni še ni vredno govoriti, ker te moški svet ne pozna dandanes. In zvestoba. Mož je zvest drugim ženskam, katere zabava po cele noči, vsled česar trpi cela družina njegova. Žena pa, ti budi zvesta z otroci doma v bedi in pomanjkanju. Zato bodi tudi pokorna možu, skazuj mu spoštovanje in čast. Zakaj pa? — Zato morda, ker mu rediš otroke, ti napraviš skrb in trpljenje. Ti nisi več žena, ti si sužnja! Torej žena, bodi skromna in hrani za krokarje in druge ženske. Zato pa: značaj in ponos moški kje sta? Če si mož — in imaš ženo — ne dekle — spoštuj jo ti, ker to vsaka po vsej pravici zasluži. Saj je še celo Bog ustvaril ženo Adamu le za kratek čas, ne za sužnje, kot jih dandanes moške imajo. Torej jaz želim vsem fantom in možem malo več pameti za novo leto!

Najmlajša stara mati na celim svetu je pač 28 letna Japonka Kuni Midzuani v Takati. To je prišlo tako, da se je sama že s štirinajstimi, njena hčerka pa že z trinajstimi leti omožila. Živi pa tudi stara mati te Japonke, ki je stara čez 90 let.

Odgovorni urednik Radivoj Korene.

Last in tisk »Učiteljske tiskarne«.

Kupujte „Dan“!

Mali oglasi.

Boseda 5 vinarjev. Najmanjši znesek 50 vinarjev. Pis-menim vprašanjem je priložiti znamko 20 vinarjev. — Pri malih oglaših ni nič popusta in se plačujejo vsi napreji; zunanji inserenti v znamkah. Zaključek malih oglasov ob 6. uri zvečer.

Trgovski prostor se oddaja takoj v najem. Več nove Matej Šafarič, Radeče pri Zidanem mostu.

Išče se meblovana mesečna soba, če mogoče s kuhinjo. Ponudbe na »Prvo anončno pisarno«.

Išče se gostilna na račun, v najem, eventualno tudi s kavcijo tu, ali v bližini Ljubljane. Ponudbe sprejema »Prva anončna pisarna«.

Stanovanje

s 3 sobami, kuhinjo in pritliklinami se odda za februarjev termin. — Kje, pove »Prva anončna pisarna« v Ljubljani.

Ivan Mohorič

krojač, Sv. Petra cesta št. 6.

se priporoča slav. občinstvu za vsa v to stroko spadajoča dela. Solidna postrežba po najnižjih cenah in najnovejšem kroju. — V zalogi vedno različno blago.

O. Bračko

v Ljubljani, na Dunajski cesti št. 12

priporoča prave fine francoske

parfume, bogato zalogo rokavic

in vse v to stroko spadajoče predmete v najljepši kakovosti. Vnajna naročila točno in solidno.

Upravišstvo „Dneva“

sprejme takoj več spretnih

akviziterjev.

Plača, oziroma provizija po dogovoru. Ponudbe na »Prvo anončno pisarno«.

Celo noč odprto

Kavarna Leon

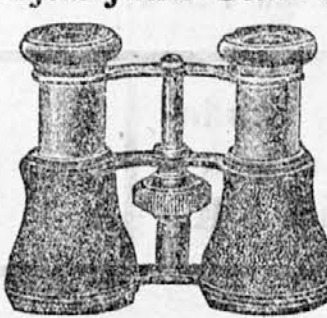
Stari trg št. 30

Celo noč odprto

FR. P. ZAJEC

optični zavod

Ljubljana Stari trg 9 Ljubljana

Dalnogleda, tople-mere, in zrakomere vseh vrst.

Očala, ščipalniki natančno po zdravniškem receptu.

Cenike pošiljam na zahtevo zastoj in poštne prosto.

Kavarna „Central“

Sv. Petra nasip št. 37.

Danes in vsak dan

KONCERT

damskega in moškega zbora „Javor“ iz Zagreba.

Začetek ob 9. uri.

Vstop prost.

Za obilen obisk se priporoča ŠT. MIHOLIČ.

Zaradi inventure prodaja
Angleško skladišče oblek
Ljubljana, Mestni trg št. 5
vso izgotovljeno obleko za gospode in dečke
ter konfekcijo za dame in deklice pod glo-boko reducirano ceno.
O. Bernatovič.

Kmetska posojilnica

r. z. z. n. z.

obrestuje hranilne vloge po

Stanje hranilnih vlog: dvajset milijonov.

4 1/2 %

Ljubljanske okolice

v Ljubljani

brez vsakršnega odbitka.

Rezervni zaklad: nad pol milijona.

„DAN“ se prodaja po vseh
tobakarnah po 6 vin.

Samo 6 dni z brzoparniki francoske družbe!

Najkrajša
vožnja čez **Havre v New York.**

Veljavne vozne liste (šifkart) za vse razrede
dobiš edino pri

ED. ŠMARD
oblastveno potrjena potovalna pisarna
Ljubljana, Dunajska c. 18.

Vozne listke iz Amerike v staro domovino
po najnižji ceni. Izdaja vozne listke po vseh
železnih cestah za prirejanje zabavnih in romar-
skih vlakov. Vsa pojasnila istotam brezplačno.

MINKA KOCJAN

Sv. Petra cesta šte. 28.
nasproti „Zlate kaplje“

založnica trebušnih pasov v tuk. dež.
bolnici, se priporoča cenjenim damam
v izdelovanje vsakovrstnih najmoder-
nejših steznikov, oprsnikov, životkov,
ravnodržalcev, trebušnih pasov, po na-
vodilih gg. zdravnikov. P 659

Posebna soba za pomerjanje.
Popravila se radovoljno spre-
jemajo.

Specialna trgovina
finih ročnih del

Toni Jager

V Ljubljani, Židovska ulica šte. 5.

Predtiskarija
Tamburiranje
Montiranje
Plisiranje

JULIJA ŠTOR — Ljubljana —

Prešernova ulica šte. 5.

največja zaloga moških, dam-
skih in otroških čevljev, čevljev
za lawn-tenis in pristnih
goisserskih gorskih čevljev.

Elegantna in jako skrbna izvršitev
po vseh cenah.

Varčne gospodinje!

Dočim daste za vsa druga otročja redilna sredstva 1—3 krone, velja
„Sladin“ ali dr. pl. Trnkoczy-ja „Sladni čaj“ 1 zavojček z 1/4 kg samo
50 vin. Na tisoče otrok ga zavživa z najboljšim uspehom.

Glavne zaloge: v Ljubljani lekarna Trnkoczy, zraven rotovža; na Dunaju v le-
karnah Trnkoczy: VIII, Josefstädterstraße 25; III, Radetzkyplatz 4; V, Schönbrunner-
straße 109; v Gradcu: Sackstraße 3.

Francosko žganje Velika steklenica z navodom o rabi 1 K 20 h,
60 h, tucat 6 K.

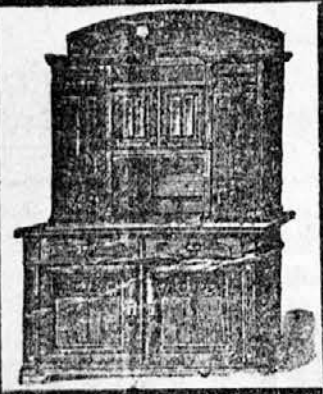
: : **Francosko žganje z mentholom,** : :
ki mu je pridejan menthol kot zdravilno, bolj utešujoče sredstvo. Posebno priporočljivo
za drgnjenje udov po težki in naporni hoji. Ena steklenica 1 K 80 h.

Vino s kino in železom. Steklenica 1 K 20 h, 2 K, 3 K.

Zdravilni konjak, steklenica po 1, 2, 6 kron.

Lekarna Trnkoczy v Ljubljani.

Razpošiljanje po pošti. Prva največja eksport trvdka. Preizkušeno
lekarniško blago Drogijske cene. Mastin za živinorejce. Telefon 190.

Velika zaloga
pohištva in tapetniškega blaga

FR. KAPUS

Marije Terezije cesta 11. (Kolizej.)

Velika izbira vsakovrstnega pohištva za
spalne, jedilne in gosposke sobe. Divane, oto-
mane, žimnice, modroce iz morske trave,
zmednice na peresih, podobe, zrcala, otročje vozičke ter kuhinjsko pohištvo.

Sprejema se tudi oprema hotelov.

Zmerne cene.

Izdelki solidni.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani ima v zalogi in priporoča sledeče:

Jan Legova knjižnica: Rape: Dane. Cena 1 K.
Slapšak: Turki pri Sv. Tilnu, ilustrovana
knjiga. Cena 1-20 K.

M. Gregorič: Otroški
oder, gled. igre za
mladino. 1-50 K.

Šupar: 0 prvinah in
spojinah, ilustrov.
Cena 1-50 K.

Brunet: Telovadba.
Cena 4 K.

M. šček: Belezke iz
fizike in kemije.
Cena 40 vin.

Marolt: Zgodo-
vinske učne si-
ke. Cena 2 K.

Vizitke

Kaj izide zopet

?

Kuverte s firmo

Kaj izide zopet

?

Trgovske račune

Knjižnica Učiteljskega konvikta: Julčka Mišjakovega
zbrani spisi I, II. in III. zvezek. Cena à 1-50 K. —
Rape: Mladini. Cena 1-50 K. — Gangl: Zbrani spisi.
I. zvezek. Cena 1-50 K.

Adamič: Slava Cesarju! Spevoigra za
mladino. Cena 3 K. — Besedilo k
Adamičevi spevoigri. Cena 10 vin.

Žirovnikove na-
rodne pesmi. I.
in II. zvezek.
Cena à 20 vin.

Bretl: Kako si o-
hranimo zobe.
Cena 20 vin.

Vse predpisane in
potrebne šolske
tiskovine.

Razni napisi na
lepenkah za
šole.

Novo! Popravljal-
na znamenja na
tabelah.

Tabela o pravil-
nem mešanju
umetnih gnojil.

Vse tiskovine za
knjižnice.

Uradne tiskovine
za županstva.

Vse najnovejše ti-
skovine za o-
brtno - nadalje-
valne šole.

Stereotipija

Litografija

Muzikalije

Založba knjig

V „Učiteljski tiskarni“ se tiskajo: Slovenski Branik, Dan, Učiteljski Tovariš,
Slovenski Ilustrovani Tednik, Rudar, Domače ognjišče, Zvonček, Popotnik,
Naša Bodočnost, Gasilec, Zarja, Tobačni delavec.